

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในเชียงใหม่ โดยกำหนดให้อำเภอเมืองเป็นเขตเมืองโดยเลือก 4 ตำบลในอำเภอเมืองเชียงใหม่ คือ ตำบลสุเทพ ตำบลแม่เหิระ ตำบลป่าแดด และตำบลหนองป่าครั่ง และกำหนดให้อำเภอดอยเต่าเป็นเขตชนบทโดยเลือก 4 ตำบลในอำเภอดอยเต่า คือ ตำบลท่าเคอ ตำบลมีดกา ตำบลดอยเต่า และตำบลโป่งทุ่ง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่จำนวน 54 ราย และในเขตอำเภอดอยเต่าจำนวน 46 ราย รวมทั้งสิ้น 100 ราย และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ 7 ราย และในเขตอำเภอดอยเต่า 3 ราย รวมทั้งสิ้น 10 ราย นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสังเกตการณ์โดยการเข้าร่วมประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล และการพูดคุยกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างด้วย สำหรับวัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ครั้งนี้มีดังนี้

1. เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย

พบว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท (จากตาราง 3.7 และ 7.1)

2. เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น

พบว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท (จากตาราง 3.8 5.6 ส่วนที่ 8 และส่วนที่ 9)

3. เพื่อให้ทราบถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นทั้งที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่

จากผลการวิจัยพบว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (Subject-Participant Political Culture) โดยรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้เป็นรูปแบบระบบการเมืองที่ประชาชนบางส่วนมีความสนใจปรารถนาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองทางการเมือง โดยคิดว่าตนมีบทบาทมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยมีการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง แต่ในขณะเดียวกันยังมีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีความปรารถนาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Gabriel A. Almond and Sidney Verba, 1965 :16-19) ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนหนึ่งมีส่วนร่วม

ทางการเมืองอยู่ในระดับของการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ ฟังข่าว ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับการเมือง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในปัจจุบันเป็นเรื่องของหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ดังนั้น การไปเลือกตั้งในปัจจุบันจึงไม่ถือเป็นการแสดงความต้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในขณะที่ยังมีผู้นำท้องถิ่นอีกจำนวนหนึ่งที่เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่นการร่วมทำประชาพิจารณ์ในเรื่องต่าง ๆ การร้องเรียนความเดือดร้อน การร้องเรียนให้เกิดความเป็นธรรม และการเสนอแนะการทำงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองจะมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มากกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท (จากตาราง 3.7 5.6 ส่วนที่ 8 และส่วนที่ 9)

4. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น

จากผลการวิจัยพบว่าการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองโดยผ่านตัวแปรต่าง ๆ ทางสังคม และเศรษฐกิจจะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองไทย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองความเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทางการเมือง และแนวพฤติกรรมหรือการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น โดยปัจจัยที่ส่งผลให้ระดับของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองไทยเกิดความแตกต่างได้แก่ระดับการศึกษา ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์ ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุ และพื้นที่ที่อาศัยของผู้นำท้องถิ่น (จากตาราง 4.8 7.1 7.2 7.3 และ 7.4) ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นเกิดความแตกต่างได้แก่รายได้ ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุ เพศ พื้นที่ที่อาศัยของผู้นำท้องถิ่น การเลือกอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ รายการวิทยุที่สนใจ และระดับการศึกษา (จากตาราง 5.9 และ 7.5) และปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันของความเห็นต่อประเด็นทางการเมืองได้แก่พื้นที่ที่อาศัยของผู้นำท้องถิ่น ระดับรายได้ ระดับการศึกษา ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์ และรายการวิทยุที่สนใจ (จากตาราง 6.8) และความแตกต่างในแนวพฤติกรรมหรือการแสดงออกทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นรวมทั้งการแสดงความเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นเป็นผลมาจากความแตกต่างของพื้นที่ในเขตเมืองและเขตชนบท ระดับการศึกษา โดยจะพบว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองมีการแสดงออกทางการเมืองและการแสดงความเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่หลากหลายและกว้างกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท (จากตาราง 3.8 5.9 7.5 หัวข้อ 8.5 และส่วนที่ 9)

และในการวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้คือ ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและชนบทมีแนวโน้มที่จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่าปัจจัยต่าง ๆ ของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันมากนัก โดยสังเกตได้จากคะแนนรวมของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองของผู้นำท้องถิ่นโดยรวมพบว่าส่วนมากมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองสูง (จากตาราง 3.4) คะแนนรวมของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นโดยรวมพบว่าส่วนมากมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง (จากตาราง 3.5) และคะแนนรวมของความเห็นต่อประเด็นทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นโดยรวมพบว่าส่วนมากมีแนวโน้มในการเห็นด้วยกับประเด็นที่เป็นประชาธิปไตย (จากตาราง 3.6) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าผู้นำท้องถิ่นทั้งที่อยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม (Subject - Participant Political Culture) อย่างไรก็ตามความโน้มเอียงของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองจะเป็นไปในลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากกว่าแบบไพร่ฟ้า ซึ่งในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทมีความโน้มเอียงไปในลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ามากกว่าแบบมีส่วนร่วม โดยสามารถสังเกตได้จากค่าคะแนนรวมของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และความเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ จะพบว่าโดยรวมแล้วผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองจะมีคะแนนรวมที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทเมื่อพิจารณาจากค่าร้อยละ (จากตาราง 3.7 3.8 และ 3.9) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพแวดล้อมของชุมชนและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทไม่แตกต่างกันมากนัก รวมไปถึงการกล่อมเกลางานการเมืองในวัยเด็กจากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาขั้นต้นก็ไม่แตกต่างกันไม่มาก ในขณะที่ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอาจเนื่องมาจากการกล่อมเกลางานการเมืองผ่านสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นมาของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองเพราะผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท รวมไปถึงโอกาสการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มากกว่า และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เมืองก็มีความสนใจและมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่สูงกว่าชนบท ทำให้ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองมีความสนใจทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท

ดังนั้นการที่วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองโน้มเอียงไปในรูปแบบการมีส่วนร่วมมากกว่าอาจเป็นผลมาจากการกล่อมเกลางานการเมืองจากกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ระดับการศึกษาที่สูงกว่า การรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนได้มากกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท แต่ก็ยังไม่ถึงกับเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ เพราะในส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองจะมีส่วนร่วมในระดับสูงและประเด็นการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นที่กว้างและในบางประเด็นอยู่ใน

ระดับประเทศ แต่ก็ยังมีผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองบางส่วนที่ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าไปกับการไปเลือกตั้ง การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชน และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ทำให้สรุปได้ว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วมและค่อนข้างไปในทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากกว่าแบบไพร่ฟ้า ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ แม้จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วมเหมือนกับผู้นำท้องถิ่นที่อาศัยในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ แต่จะโน้มเอียงไปในรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ามากกว่า ดังจะเห็นว่าส่วนมากผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทจะมีส่วนร่วมเฉพาะไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งและการติดตามข่าวสารทางการเมืองเท่านั้น และมีส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในด้านอื่น ๆ เช่นการร้องเรียนขอให้คนคอยเต่ามีสิทธิใช้น้ำจากทะเลสาปคอยเต่า และการขอโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เป็นต้น แต่จะไม่ค่อยมีส่วนในการผลักดันประเด็นต่าง ๆ ทางการเมือง เช่นในแง่ของกฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในเขตชนบทจะสามารถเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ทางการเมืองได้จำกัดกว่าจึงทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มาก

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้นำท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1. ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม แต่ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองจะมีความโน้มเอียงไปในรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากกว่า ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทจะมีความโน้มเอียงไปในรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ามากกว่า

2. เพศ รายได้ พื้นที่ที่แตกต่างกันคือในเขตเมืองและเขตชนบท รายได้ ระดับการศึกษา ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชน รายการโทรทัศน์ วิทยุ และข่าวหนังสือพิมพ์ที่สนใจ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และทัศนคติต่อประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น

3. ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่เป็นทางการ (Conventional Politics) ที่ดีกว่าผู้นำท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ (จากตาราง 7.1)

4. ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ (จากตาราง 3.8 และ 5.6)

5. ความเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่จะเห็นด้วยกับประเด็นที่เป็นไปในทางที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่า เช่นประเด็นเกี่ยวกับการ

กระจายอำนาจ การใช้การลงคะแนนเสียงในการตัดสินใจเป็นต้น ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่จะโน้มเอียงไปในทางเห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมมากกว่า เช่นการให้นายกรัฐมนตรีสามารถมีอำนาจพิเศษในการจัดการปัญหาบางปัญหาได้ (จากตาราง 3.9 6.1 6.2 และ 6.3)

จากผลการศึกษาที่ปรากฏข้างต้นจะเห็นว่าการศึกษาที่ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองคล้ายคลึงกัน แม้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะแตกต่างกันบ้าง ทั้งนี้อาจเนื่องจากแม้ผู้นำท้องถิ่นทั้งสองพื้นที่จะมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่างกัน ความสามารถในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ระดับการศึกษาต่างกัน และประชาชนในพื้นที่มีระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแตกต่างกัน แต่การกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองในวัยเด็กและสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมนั้นแทบไม่แตกต่างกันเลย ซึ่งการกล่อมเกลารับรู้ที่ส่งผลต่อรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองอย่างมากทำให้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองโดยรวมออกมาเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันคือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วมจะแตกต่างกันก็เพียงความโน้มเอียงไปในทางรูปแบบวัฒนธรรมแบบใดแบบหนึ่งมากกว่าเท่านั้น ซึ่งโดยปรกติแล้วการกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองที่เกิดจากภายในครอบครัวและในสถาบันการศึกษาระดับต้นนั้นส่งผลต่อความคิดทางการเมืองอย่างมาก เพราะกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสถาบันเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัวหรือสถาบันการศึกษาระดับต้นล้วนแล้วแต่มีความใกล้ชิดระหว่างกันมาก ส่วนเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่อีกแล้วกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองจะเปลี่ยนไป ซึ่งได้แก่ กลุ่มจำพวกในสังคม คือคนที่เป็นชนชั้นเดียวกัน เช่นระดับรายได้เดียวกัน อาชีพเดียวกัน เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มทุติยภูมิที่สังกัด ประสพการณ์ทางการเมือง และสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่าสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ กลุ่มเพื่อน การเลือกรับสื่อที่เป็นรายการข่าว และระดับการศึกษามีผลอย่างมากต่อการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าในการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองในชั้นปฐมภูมินั้นอาจเป็นพื้นฐานการกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองที่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองโดยรวมที่คล้ายคลึงกัน แต่เมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่อีกจะมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อการกล่อมเกลารวมกันทางการเมือง คือ กลุ่มจำพวกในสังคม กลุ่มทุติยภูมิต่าง ๆ ที่สังกัด ประสพการณ์ทางการเมือง และสื่อมวลชน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองในวัยผู้ใหญ่อาจทำให้ระดับ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันออกไป รวมไปถึงการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปของผู้นำท้องถิ่น

ในส่วนของความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่พบว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากและประชาชนในพื้นที่จะมีความเคารพในตัวผู้นำท้องถิ่นของตนมากกว่าในเมือง โดยผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทกล่าวถึงระบบอุปถัมภ์ว่าในสังคมยังมีอยู่และในแง่ของการดำรงชีวิตประจำวันยังเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะเป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจและการช่วยเหลือกัน แต่ในทางการเมืองมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองก็มองในสองแง่เช่นกัน แต่มองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีมากกว่าคือตอบแทนกันไปตอบแทนกันมาไม่รู้จักจบสิ้น และมองว่าระบบอุปถัมภ์ในปัจจุบันนี้ใช้ไม่ได้ผลเหมือนเมื่อก่อนเพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในแง่ของผลเสียของระบบอุปถัมภ์ในระบบการเมือง

ผลจากการศึกษาวิจัยนี้อาจกล่าวได้ว่าสอดคล้องทฤษฎีวัฒนธรรมทางการเมืองของ Gabriel A. Almond และ Sidney Verba ที่กล่าวว่าในแต่ละสังคมจะมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสานทั้ง 3 รูปแบบ คือรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำเคบผสมแบบไพร่ฟ้า (Parochial-Subject Political Culture) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง (Subject-Participant Political Culture) และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำเคบผสมแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง (Parochial- Participant Political Culture) (Gabriel A. Almond & Sidney Verba : 1965) ดังจะเห็นว่าโดยผลจากการวิจัยนี้พบว่ารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของทั้งผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่จะมีความแตกต่างกันในระดับของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองและการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองซึ่งผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองจะมีระดับที่สูงกว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบท

5.2 ข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง และในขณะที่กลุ่มของผู้นำท้องถิ่นเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในพื้นที่มาก ดังนั้นถ้ากลุ่มคนเหล่านี้มีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีก็อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน เช่นถ้ามีทัศนคติในทางลบต่อระบบอุปถัมภ์ ถ้ามีการมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีในทางการเมืองเป็นที่มาของการซื้อสิทธิ์ขายเสียง คนเหล่านี้ก็จะไม่กระทำการที่เป็นระบบอุปถัมภ์ แต่ที่เป็นอยู่ขณะนี้ผู้นำท้องถิ่นมักเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในเรื่องระบบอุปถัมภ์มาก ดังนั้นถ้าแก้ปัญหาที่ต้นเหตุในเรื่องวิธีคิดได้การซื้อสิทธิ์ขายเสียงก็จะน้อยลงไป ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้นำท้องถิ่นทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีวัฒนธรรมทางการเมือง

เมืองที่เหมือนกันคือรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม แต่ก็ยังพบว่าผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทยังมีความโน้มเอียงไปในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ามากกว่า คือส่วนมากมีความสนใจเพียงแค่การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเท่านั้น มากกว่าที่จะเข้าไปมีส่วนในกิจกรรมทางการเมืองที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งหากในแนวทางพฤติกรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองยังเป็นในรูปแบบนี้อยู่จะทำให้การพัฒนาการเมืองไทยเป็นไปอย่างล่าช้าเพราะรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าไม่ส่งเสริมรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองให้มากขึ้น ดังนี้

ในประเทศไทยผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีบทบาทในสังคมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านก่อนการใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 จะอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลานานและมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มาก และประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดปัญหาจะเข้าหาผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ก่อน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในเขตชนบทมีความศรัทธาต่อกำนันผู้ใหญ่บ้านมาก แต่ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ในบางครั้งความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในบางเรื่องยังไม่มากนัก ดังนั้นก่อนการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้นำท้องถิ่นทุกตำแหน่งน่าจะมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและในเรื่องของข้อกฎหมายที่จำเป็น เพราะเมื่อมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองต่อไปนี้เป็นอย่างดีแล้วจะทำให้กลุ่มผู้นำท้องถิ่นทราบว่าตนเองมีบทบาทในทางการเมืองอย่างไรบ้าง ซึ่งจะส่งผลดีในการพัฒนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไทย

ในด้านการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองรัฐควรมีการเปิดโอกาสให้ตัวผู้นำท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านต่าง ๆ ทางการเมืองมากขึ้น เช่นในการทำประชาพิจารณ์ต่าง ๆ ควรมีการเปิดทำในวงกว้างและครอบคลุมพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมาในการทำโครงการบางโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนยังไม่มีในการทำประชาพิจารณ์หรือการรับฟังความคิดเห็นก่อนการเริ่มโครงการ เช่นโครงการทางยกระดับตรงสี่แยกสนามบิน เป็นต้น และในการวางแผนนโยบายต่าง ๆ ควรลงมาพิจารณาปัญหาถึงระดับท้องถิ่นว่าจริง ๆ แล้วปัญหาคืออะไร โดยทำงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ปัญหาที่แท้จริงเพื่อการดำเนินการแก้ไขที่ถูกต้อง และในกิจกรรมทางการเมืองทางด้านอื่น ๆ ก็ควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและตัวแทนท้องถิ่นของประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น

ในการประชุมองค์กรของผู้นำท้องถิ่นในแต่ละครั้งควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นมีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เพราะจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์การเข้าร่วมประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละครั้งจะพบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ค่อยได้มีโอกาสในการเสนอความเห็น ในขณะที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีโอกาสในการเสนอความเห็นมากกว่า ทั้ง ๆ ที่

กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บางคนและทราบถึงปัญหาในท้องถิ่นที่มากกว่าเพราะความใกล้ชิดกับประชาชนและการดำรงตำแหน่งที่นานกว่า (เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่มีมาก่อนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล) แต่เนื่องจากในการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโดยระเบียบถ้าไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการยกมือและได้รับอนุญาตจึงจะมีการเสนอความเห็นได้ ซึ่งในบางครั้งผู้ที่มีอำนาจในการอนุญาต (ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล) จะทำเป็นมองไม่เห็น ดังนั้นในการประชุมจึงควรมีการเปิดโอกาสให้มีการเสนอความคิดเห็นได้อย่างเสรีโดยไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบการประชุมรัฐสภามากเกินไปที่เฉพาะสมาชิกเท่านั้นที่จะอภิปรายได้แสดงความคิดเห็นได้ซึ่งการเสนอให้ใช้รูปแบบการประชุมที่ไม่เป็นทางการมากนักในองค์การของชุมชนในขนาดเล็กก็เพื่อการรับทราบปัญหาอย่างทั่วถึงและแท้จริง และเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองไทยด้วย

ส่วนในการรับรู้ทางการเมืองในวัยเด็กทั้งในครอบครัวและทางโรงเรียนมีความจำเป็นมาก เพราะการรับรู้ทางการเมืองในวัยเด็กจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ทางการเมือง การมีทัศนคติต่อระบบการเมืองและการมีบทบาททางการเมืองของบุคคลนั้นต่อไปซึ่งจากการศึกษาวิจัยนี้พบว่า ผู้นำท้องถิ่นในเขตชนบทยังมีทัศนคติและพฤติกรรมเป็นไปในทางอำนาจนิยมอยู่บ้าง ดังนั้นในการส่งเสริมการรับรู้ทางการเมืองในวัยเด็กจากสถาบันการศึกษาและครอบครัวควรปลูกฝังแนวความคิดและแนวทางพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่น การพูดคุยให้ความรู้และสอนให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปในแนวทางประชาธิปไตย เพื่อการพัฒนาการเมืองไทยเมื่อเติบโตขึ้นให้ไปในแนวทางของประชาธิปไตย เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบมีส่วนร่วมจะสนับสนุนพัฒนาการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

ทางด้านของสื่อมวลชน ปัจจุบันสื่อมวลชน คือโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมืองและการรับรู้ทางการเมืองมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนแขนงที่ประชาชนให้ความสนใจและมีการเรียนรู้ทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่บางคนอ่านหนังสือพิมพ์ 3-4 ฉบับต่อหนึ่งวัน และสุดท้ายคือวิทยุ ซึ่งเป็นหน่วยงานการเรียนรู้ที่สำคัญอีกหน่วยหนึ่งต่อการสร้างการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนมากคือเรื่องของระบบอุปถัมภ์ในทางการเมืองที่ส่งผลเสียกับประเทศชาติ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมองว่าระบบอุปถัมภ์ในทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่ดีทำให้การพัฒนาของประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า เพราะฉะนั้นการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้รับสื่อมาก ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ของสื่อมวลชนควรมีความเป็นกลางมากที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นเรื่องจริงปราศจากอคติของผู้ที่นำเสนอ เช่น ในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ที่บางครั้ง

จะมีการสอดแทรกความเห็นของผู้รายงานข่าวอยู่ด้วยและบางครั้งมีการให้ข้อมูลที่โน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งบางครั้งหนังสือพิมพ์ยังได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองบางพรรคด้วย และในการปลูกฝังทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนนั้นควรส่งเสริมไปในแนวทางของประชาธิปไตยเพื่อการพัฒนาทางการเมืองที่เป็นไปในรูปแบบการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนต่อไปในอนาคต